

Els comtes-reis catalans

Jaume I «El Conqueridor»

El rei Jaume va néixer a Montpeller l'1 de febrer de 1208. Tenia poc més de cinc anys quan quedà orfe de pare i mare. La seva infantesa fou d'allò més trista. El seu pare, Pere el Catòlic, l'havia entregat a Simó de Montfort per casar-lo el dia de demà amb la filla d'aquest, anomenada Aumícia, fent amb aquest acte, una mena de tractat de pau en la lluita Albigesa. Als sis anys, Jaume fou entregat als nobles catalans i aragonesos per Simó de Montfort, a instàncies del papa Innocenci III. Per aquest fet, foren convocades les Corts a Lleida, on els representants de la Corona rendiren jurament de fidelitat al rei nen, i el confiaren per a la seva educació al mestre de l'Ordre del Temple, Guillem de Montredon, que envià a l'infant al castell de Montsó. Allí tingué per company de jocs al seu cosí Ramon Berenguer Ve de Provença, orfe també, que li féu més lleugera la dura vida d'aquell castell. Durant l'estada a Montsó del futur «Conqueridor», actuà de regent a les nostres terres el comte Sanç de Provença.

Al juny de 1217, Jaume I deixà el sever castell. Una de les primeres visites que va fer, fou al monestir de Sixena, per a visitar la tomba del seu pare. El 6 de febrer de 1221 es casà (per consell dels nobles del reialme) amb Elionor de Castella, filla d'Alfons IXe de Castella i neta per línia materna d'Enric II d'Anglaterra. D'aquesta unió nasqué Alfons, que moriria l'any 1260.

Al 1229, autoritzat per la Santa Seu, Jaume I repudià Elionor per motius de parentiu, ja que ambdós eren besnéts d'Alfons VIIIe de Castella i Lleó. Sis anys després, o sigui, el 8 de setembre de 1235, es tornà a casar. Aquesta vegada amb la infanta Violant d'Hongria, filla de Pere Altisodorens, Emperador de Constantinoble (1). Fruits d'aquest matrimoni, en foren quatre fills i cinc filles.

L'11 de maig de 1258, Jaume I signà amb Sant Lluís, rei de França, el Tractat de Corbeil; pel qual el nostre comte renunciava als drets que tenia en terres occitanes, exceptuant Montpeller i alguna altra regió insignificant. Per l'altra banda, el rei de França renunciava als drets que tenia, com a descendent de Carlemany, sobre la Catalunya Vella. Aquí, els historiadors acusen al «Conqueridor» de no haver pres el títol de «rei de Catalunya». Jaume I, renunciava a Occitània perquè va veure amb bons ulls la conquesta de Mallorca i València als sarraïns.

El ric mercader Pere Martell, oferí un dinar a la seva casa de Tarragona al comte-rei. Allí fou on el mercader va descriure al monarca les meravelles de l'Illa Daurada. El 5 de setembre de 1229 salparen de Salou gran nombre de naus, tarides, galeres de combat, galiots i barqueses que duïen un respectable exèrcit de 10.000 peons i 800 cavallers. El 31 de desembre, Mallorca es rendia al nostre rei que encara no comptava 22 anys d'edat. Menorca se l'hi feia tributària i Elvissa fou ocupada sense dificultat al 1235. Aquella campanya va ser un èxit rodó. Les illes foren repoblades per catalans sobretot de l'Empordà. En aquest fet d'armes, els aragonesos hi foren escassíssims, preferien la conquesta de València.

Al 1232, s'inicià la conquesta del regne de València. Fou una empresa dura i difícil que culminà amb una victòria magnífica. Els que més força feren perquè el jove monarca es decidís a emprendre aquella tasca, foren Blai d'Alagó, major dom d'Aragó i Hug de Forcalquer, mestre de l'Hospital. Al setembre de 1238, València es rendia a les forces catalanes. Quan Jaume I continuà les conquestes pel sud del País Valencià, es trobà amb gran sorpresa que el seu gendre, Alfons el Savi de Castella, no respectant els tractats existents conqueria terres de conquesta catalana. Això indignà al nostre comte que, com a represàlia, conquerí Villena i altres places reservades als castellans. Les relacions entre els dos grans regnes cristians de la península eren tan tívants, que tot feia pensar en una guerra entre les dues potències; guerra que no esclatà gràcies al tractat d'Almizora en l'any 1244, el qual confirmava el de Cazorla de l'any 1179. En 1245, el «Conqueridor» s'apoderava de Xàtiva.

Entre 1261 i 1264, sorgí una gran rebel·lió dels moros de Múrcia contra Alfons el Savi. Aquest, veient-se impotent de sofocar-la, demanà ajuda al seu sogre Jaume I que hi abocà l'exèrcit català xafant les ambicions sarraïnes. En aquesta ocasió, la senyera de les quatre barres onejà a Alacant i Múrcia, però aquestes places no foren anexionades a València sinó que el nostre rei les entregà a Alfons el Savi en resposta de les malifetes que li havia fet aquest. Així i tot, les dues regions es repoblaren de catalans. Encara avui hi han molts cognoms catalans.

Un gran error polític del «Conqueridor» va ser el dividir l'extens territori català entre els seus fills. D'aquesta manera fraccionava una unitat nacional. A Pere li deixà les corones catalano-aragonesa i valenciana, i a Jaume, l'expressament creat per ell «regne de Mallorca» que comprenia les Balears, el Rosselló, la Cerdanya i la Baronia de Montpeller.

La història ens presenta a Jaume I com un home alt, ferm, ros, d'ulls blaus, esvelt i de gran caràcter. Tingué alguns fills fora de matrimoni. Entre les dames que convivia i legalment sobresurten Teresa Gil de Vidaure, Berenguera Fernández i Guillema de Cabrera.

En veures' arribar la fi de la seva vida, Jaume I el Conqueridor abdicà a favor del seu fill Pere i ingressà a l'ordre del Císter com a monjo.

Aquest gran monarca que doblà els territoris amb grans conquestes, moria a València el 27 de juliol de 1276. Les seves despulles reposen al monestir de Poblet.

F. i J. Brustenga i Etxauri

(1) Permeteu-nos dir que un dels personatges que acompanyaren a Violant de Hongria a Catalunya fou un tal Petrum de Brostenga que en arribar aquí, s'establí a Sta. Eulàlia en un tros de terra que comprà a Can Torras i es casà amb una noia de Granollers. Aquest fundà la casa pairal nostra. Tot això consta en pergamins del segle XIII que es conserven a Can Brustenga.

CARPINTERIA MECANICA

Andrés Torner

El Rieral Teléfono 23

SANTA EULALIA DE RONSANA

Pedro Corts Constants

Rebajes con tractor y oruga

Casa Niteta Teléfono 38 - Sta. Eulalia de Ronsana